

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

2 март 2010 година*

По съединени дела C-175/08, C-176/08, C-178/08 и C-179/08

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание членове 68 ЕО и 234 ЕО от Bundesverwaltungsgericht (Германия) с актове от 7 февруари и 31 март 2008 г., постъпили в Съда на 29 април 2008 г., в рамките на производства по дела

Aydin Salahadin Abdulla (C-175/08),

Kamil Hasan (C-176/08),

Ahmed Adem,

Hamrin Mosa Rashi (C-178/08),

Dler Jamal (C-179/08)

* Език на производството: немски.

срещу

Bundesrepublik Deutschland,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н K. Lenaerts, г-н J.-C. Bonichot, г-жа R. Silva de Lapuerta и г-жа P. Lindh, председатели на състави, г-н C. W. A. Timmermans, г-н A. Rosas, г-н K. Schiemann, г-н P. Kūris, г-н A. Ó Caoimh, г-н L. Bay Larsen (докладчик), г-н T. von Danwitz и г-н Ал. Арабаджиев, съдии,

генерален адвокат: г-н J. Mazák,
секретар: г-н K. Malacek, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 2 юни 2009 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-н Salahadin Abdulla, от адв. A. Lex, Rechtsanwältin,

— за г-н Hasan и г-н Jamal, от адв. T. Grüner, Rechtsanwalt,

- за г-н Adem и г-жа Mosa Rashi, от адв. C. Heidemann, Rechtsanwalt,

- за германското правителство, от г-н M. Lumma, г-н C. Blaschke и г-н N. Graf Vitzthum, в качеството на представители,

- за италианското правителство, от г-жа I. Bruni, в качеството на представител, подпомагана от г-н G. Albenzio, avvocato dello Stato,

- за кипърското правителство, от г-н D. Lysandrou, в качеството на представител,

- за правителството на Обединеното кралство, от г-жа V. Jackson, в качеството на представител, подпомагана от г-н T. Ward, barrister,

- за Комисията на Европейските общности, от г-жа M. Condou-Durande, както и от г-н F. Erlbacher и г-н F. Hoffmeister, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 15 септември 2009 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 304, стр. 12 и поправка в ОВ L 204, 2005 г., стр. 24; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 52; наричана по-нататък „Директивата“) във връзка с член 2, буква в) от същата директива.
- 2 Запитванията са отправени в рамките на съдебни спорове съответно между г-н Salahadin Abdulla, г-н Hasan, г-н Adem и съпругата му г-жа Mosa Rashi, както и г-н Jamal (заедно наричани по-нататък „жалбоподателите в главното производство“), иракски граждани, от една страна, а от друга, Bundesrepublik Deutschland, представлявана от Bundesministerium des Innern (Федерално министерство на вътрешните работи), представлявано на свой ред от Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Федерална служба за миграцията и бежанците, наричана по-нататък „Bundesamt“), по повод отнетия им от последната статут на бежанци.

Правната уредба

Конвенцията за статута на бежанците

- 3 Конвенцията за статута на бежанците, подписана в Женева на 28 юли 1951 г. (Организация на обединените нации, Сборник договори, том 189, стр. 150,

№ 2545 (1954 г.), е влязла в сила на 22 април 1954 г. Тя е допълнена с Протокола за статута на бежанците от 31 януари 1967 г., влязъл в сила на 4 октомври 1967 г. (наричана по-нататък „Женевската конвенция“).

- 4 Съгласно член 1, раздел А, точка 2, първа алинея от Женевската конвенция терминът „бежанец“ се прилага към всяко лице, което „при основателни опасения от преследване по причина на раса, религия, националност, принадлежност към определена социална група или политически убеждения, се намира извън страната, чийто гражданин то е, и не може да се ползва от закрилата на тази страна, или не желае да се ползва от такава закрила поради тези опасения; или, бидейки без гражданство[то] и намирайки се извън страната на своето предишно обичайно местоживееене в резултат на подобни събития, не може да се завърне или, поради такива опасения, не желае да се завърне в нея“.
- 5 Член 1, раздел С, параграф 5 от посочената конвенция гласи:

„Тази конвенция прекратява действието си върху всяко лице, попадащо под разпоредбите на раздел А, ако това лице:

[...]

5. не може повече да се отказва от ползването на закрила от страната на своето гражданство, тъй като обстоятелствата, на основание на които то е било признато за бежанец, са престанали да съществуват.

Разпоредбите на тази точка не се прилагат по отношение на бежанец, попадащ под определението на раздел А, точка 1, при условие че той посочи убедителни причини, произтичащи от предишно преследване, за своя отказ да се ползва от закрилата на страната, чийто гражданин той е.“

Правната уредба на ЕС

- 6 Член 6, параграф 1, първа алинея ДЕС гласи:

„Съюзът зачита правата, свободите и принципите, определени в Хартата на основните права на Европейския съюз от 7 декември 2000 г., адаптирана на 12 декември 2007 г. в Страсбург, която има същата юридическа сила като Договорите“.

- 7 Член 18 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) гласи:

„Правото на убежище се гарантира при спазване на правилата на [Женевската конвенция] и в съответствие с Договора за Европейския съюз и Договора за функционирането на Европейския съюз“.

8 Съображения 2 и 3 от Директивата гласят:

„(2) На специалната среща на Европейския съвет в Тампере от 15 и 16 октомври 1999 г. беше постигната договореност да се създаде Обща европейска система на убежище, основана на цялостното и пълно прилагане на Женевската конвенция [...], и по този начин да се гарантира, че никое лице няма да бъде върнато на територията, на която то би било изложено на опасност от преследване, тоест да се утвърди принципът за забрана на връщането (non-refoulement).

(3) Женевската конвенция [...] [представлява] крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците“.

9 Съображение 10 от Директивата уточнява:

„Настоящата директива зачита основните права, както и признатите принципи, по-конкретно в [Хартата]. По-специално настоящата директива има за цел да гарантира пълното зачитане на човешкото достойнство и правото на убежище на търсещите убежище и на придружаващите ги членове на тяхното семейство“.

10 Текстът на съображения 16 и 17 от Директивата е следният:

„(16) Уместно е да бъдат определени минимални стандарти относно определянето и съдържанието на статута на бежанец, с оглед на подпомагането на компетентните национални органи на държавите членки в прилагането на Женевската конвенция.

(17) Необходимо е да се приемат общи критерии за признаване на статут на бежанец на търсещите убежище по смисъла на член 1 от Женевската конвенция“.

11 Член 1 от Директивата гласи:

„Предмет на настоящата директива е установяването на минимални стандарти относно условията, на които трябва да отговарят гражданите на трети страни или лицата без гражданство, за да могат да кандидатстват за статут на бежанец, или на лицата, които по други причини имат нужда от международна закрила, и относно съдържанието на предоставената закрила“.

12 Съгласно член 2, букви а), в)—д) и ж) за целите на настоящата директива:

„а) „международна закрила“ е статутът на бежанец и статутът на субсидиарна закрила, така както те са определени в букви г) и е);

[...]

в) „бежанец“ е всеки гражданин на трета страна, който поради основателните си опасения от преследване по причина на своята раса, вероизповедание, националност, политическите си възгледи или принадлежността си към определена социална група се намира извън страната, чийто гражданин е той, и който не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази страна, или всяко лице без гражданство, което, като се намира по горепосочените причини извън страната на обичайното си местожителство,

не може или поради своите опасения не желае да се завърне в нея и което не попада в приложното поле на член 12;

- г) „статут на бежанец“ е признаването от държава членка на качеството на бежанец на гражданин на трета страна или на лице без гражданство;
- д) „лице, което може да търси субсидиарна закрила“ е всеки гражданин на трета страна [...], [който] не отговаря на условията за бежанец, но за [когото] има сериозни и потвърдени основания да се смята, че ако бъде [изпратен] обратно в страната си на произход [...], би [бил изложен] на реална опасност от тежки посегателства, така както те са определени в член 15 [...], или като се взема под внимание опасността, това лице не може или не желае да получи закрилата на тази страна;

[...]

- ж) „молба за международна закрила“ е искането за закрила, представено пред държава членка от гражданин на трета страна [...], което може да бъде разбърано като искане, насочено към получаване на статут на бежанец или на статут на субсидиарна закрила [...];“.

¹³ Членове 13 и 18 от Директивата постановяват, че държавите членки предоставят статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила на всеки гражданин на трета страна, който отговаря на условията, предвидени съответно в глави II и III или в глави II и V от същата директива.

- 14 Член 4 от Директивата, който се съдържа в глава II от нея, озаглавена „Оценяване на молбите за международна закрила“, определя условията за оценяване на фактите и обстоятелствата, като параграф 1 от него гласи:

„Държавите членки могат да преценят, че е задължение на молителя да представи във възможно най-кратък срок всички необходими елементи в подкрепа на своята молба за международна закрила. Държавата членка следва да оцени, в сътрудничество с молителя, елементите, свързани с молбата“.

- 15 В член 4, параграф 3 от Директивата се уточняват елементите, които следва да се вземат под внимание при оценяването на молбата за международна закрила на лично основание.

- 16 Съгласно член 4, параграф 4 от Директивата „[ф]актът, че молител вече е бил преследван [...] или е бил обект на директни заплахи за подобно преследване [...] е сериозен признак за основателни опасения на молителя от преследване [...], освен ако съществуват определени основания да се смята, че това преследване [...] не [би] се повторил[о]“.

- 17 Член 5, параграф 1 от Директивата, който също се съдържа в глава II от нея, добавя, че основателното опасение от преследване може да се основава на събития, настъпили, след като молителят е напуснал страната си на произход.

- 18 Член 6 от Директивата, съдържащ се в споменатата глава II и озаглавен „Субекти на преследванията или на тежките посегателства“, гласи:

„Субектите на преследванията или на тежките посегателства могат да бъдат:

- а) държавата;

 - б) партии или организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия;

 - в) недържавни субекти, ако може да бъде доказано, че субектите, посочени в букви а) и б), включително и международните организации, не могат или не искат да предоставят закрила срещу преследванията или тежките посегателства по смисъла на член 7“.
- ¹⁹ Параграфи 1 и 2 от член 7, съдържащ се в същата глава и озаглавен „Субекти на закрилата“, гласят:

„1. Закрилата може да бъде предоставена от:

- а) държавата; или

- б) партии или организации, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия.

2. Обикновено закрила се предоставя, когато субектите, посочени в точка 1, вземат разумни мерки, за да попречат на преследването или на тежките

посегателства, между другото, чрез съществуването на ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на деянията, представляващи преследване или тежко посегателство, и когато молителят има достъп до тази закрила“.

- 20 Член 9, параграфи 1 и 2 от Директивата, който се съдържа в глава III от нея, озаглавена „Условия за качеството на бежанец“, определя актовете на преследване. Параграф 3 от него изисква наличието на връзка между мотивите за преследване, упоменати в член 10 от Директивата, и актовете на преследване.
- 21 Член 10, параграф 1 от Директивата, който също се съдържа в глава III от нея и е озаглавен „Мотиви за преследване“, определя елементите, които се вземат под внимание при оценяване на всеки от петте мотива за преследване.
- 22 Член 11 от Директивата, който се съдържа в същата глава и е озаглавен „Прекратяване“, гласи:

„1. Всеки гражданин на трета страна [...] престава да бъде бежанец в следните случаи:

[...]

- д) ако той не може повече да продължи да отказва получаването на закрила от страната, чието гражданство има, след като обстоятелствата, в резултат на които той е бил признат за бежанец, са престанали да съществуват;

[...]

2. При прилагането на параграф 1, букв[а] д) [...] държавите членки преценяват дали промяната в обстоятелствата е достатъчно значителна, а не с временен характер, за да може опасението на бежанеца от преследване да не бъде разглеждано като основателно“.

23 Член 14 от Директивата, озаглавен „Отнемане, прекратяване на статут на бежанец или отказ за неговото подновяване“, който се съдържа в глава IV от нея, която е със заглавие „Статут на бежанец“, гласи:

„1. Що се отнася до молбите за международна закрила, внесени след влизането в сила на настоящата директива, държавите членки отнемат статут на бежанец, предоставен от [компетентен] орган на гражданин на трета държава [...], прекратяват го или отказват той да бъде подновен, когато бежанецът престане да се ползва с този статут по силата на член 11.

2. Без да се засяга задължението на бежанеца по член 4, параграф 1 да декларира всички относими факти и да предоставя всякакви удостоверителни документи, с които разполага, държавата членка, която е предоставила статута на бежанец, представя доказателства за всеки отделен случай, че съответното лице е престанало да бъде или никога не е било бежанец по смисъла на параграф 1 от настоящия член.

[...]“

- ²⁴ Член 15 от Директивата, озаглавен „Тежки посегателства“, който се съдържа в глава V от нея, която е със заглавие „Условия за предоставяне на субсидиарна закрила“, гласи:

„Тежките посегателства са:

- а) смъртното наказание или екзекуцията, или

- б) изтезанието или нечовешкото или унижителното отнасяне или наказание, наложени на молител в страната му на произход, или

- в) тежки и лични заплахи срещу живота или личността на цивилно лице поради безогледно насилие в случай на въоръжен вътрешен или международен конфликт“.

- ²⁵ В съответствие с членове 38 и 39 от Директивата същата влиза в сила на 20 октомври 2004 г. и трябва да бъде транспонирана най-късно до 10 октомври 2006 г.

Националната правна уредба

- 26 Съгласно член 3, параграф 1 от Закона за производството за предоставяне на убежище (Asylverfahrensgesetz, наричан по-нататък „AsylVfG“):

„Бежанец по смисъла на [Женевската конвенция] е чужденец, който е подложен на заплахи по смисъла на член 60, параграф 1 от Закона за пребиваването на чужденците [Aufenthaltsgesetz] в държавата, на която е гражданин [...]“.

- 27 Член 60, параграф 1 от Закона за пребиваването на чужденците, който се съдържа в главата относно прекратяването на пребиваването, озаглавена „Забрана за извеждане извън територията на страната“, гласи:

„В приложение на [Женевската] конвенция не се допуска извеждането на чужденец от територията на страната в държава, в която животът или свободата му са застрашени по причина на неговата раса, вероизповедание, националност, принадлежност към определена социална група или на неговите политически възгледи. [...]“

- 28 Член 73, параграф 1, първо и второ изречение от AsylVfG, изменен със Закона за транспониране на директивите в областта на правото на пребиваване и на правото на убежище (Gesetz zur Umsetzung aufenthalts- und asylrechtlicher Richtlinien der Europäischen Union) от 19 август 2007 г. (BGBl. 2007 I, стр. 1970), гласи:

„Предоставено право на убежище и статут на бежанец се отменят незабавно, когато условията, на които се основават, са престанали да съществуват.

По-специално отнемането е необходимо, когато чужденецът не може да продължи да отказва получаването на закрила от страната, чието гражданство има, след като обстоятелствата, в резултат на които той е получил право на убежище или е бил признат за бежанец, са престанали да съществуват [...].“

- 29 По силата на същия член 73, параграф 1, трето изречение от AsylVfG предоставено право на убежище и статут на бежанец не се отменят, „когато чужденецът посочи убедителни причини, произтичащи от предишно преследване, на което той е бил подложен, за своя отказ да се ползва от закрилата на страната, чието гражданство има [...]“.

Споровете по главното производство и преюдициалните въпроси

- 30 Между 1999 г. и 2002 г. жалбоподателите в главното производство влизат в Германия, където подават молби за убежище.
- 31 В подкрепа на отделните молби те сочат различни основания, поради които се опасяват от преследване в Ирак от страна на партията Баас на Саддам Хюсеин.
- 32 През 2001 г. и 2002 г. Bundesamt им предоставя статут на бежанци.
- 33 Предвид развитието на положението в Ирак през 2004 г. и 2005 г. Bundesamt започва производства за отмяна на издадените на заинтересуваните лица документи за бежанци.

- 34 В резултат от тези производства с решения, приети между януари и август 2005 г., службата действително отменя посочените документи.
- 35 С решения, постановени между юли и октомври 2005 г., компетентните административни съдилища отменят отменителните решения. По същество те приемат, че предвид крайно нестабилното положение в Ирак не може да се направи извод за неговата трайна и стабилна промяна, която да обоснове отмяната на издадените документи за бежанци.
- 36 По жалби на Федерална република Германия с решения, постановени през март и август 2006 г., компетентните висшестоящи административни съдилища отменят първоинстанционните съдебни решения и отхвърлят жалбите за отмяна срещу отменителните решения. Като се позовават на фундаменталната промяна на положението в Ирак, те приемат, че към този момент жалбоподателите в главното производство не са застрашени от преследване, каквото е било извършено спрямо тях при предходния режим, както и че спрямо тях няма голяма вероятност да изникнат никакви нови заплахи за преследване поради други причини.
- 37 Жалбоподателите в главното производство подават ревизионни жалби срещу въззивните съдебни решения пред Bundesverwaltungsgericht, с които искат първоинстанционните съдебни решения да бъдат потвърдени.
- 38 Посочената юрисдикция счита, че прекратяването на статута на бежанец настъпва, от една страна, когато господстващото положение в страната му на произход се е променило значително, без промяната да е временна, и обстоятелствата, обосноваващи опасението му от преследване, в резултат от които е бил признат за бежанец, са престанали да съществуват, и от друга страна, когато

заинтересуваното лице няма други причини да се опасява от „преследване“ по смисъла на Директивата.

- 39 Според нея изразът „закрила от страната“, който е упоменат в член 11, параграф 1, буква д) от Директивата, има същото значение като израза „за закрила към тази страна“, използван в член 2, буква в) от Директивата, и се отнася единствено до закрилата от преследване.
- 40 Общи по характер опасности не попадат нито в приложното поле на закрилата, предоставена от посочената директива, нито от Женевската конвенция. Въпросът дали бежанец може да бъде принуден да се завърне в страната си на произход, ако там са налице общи по характер опасности, не може да се разглежда в рамките на отмяната на статута на бежанец в приложение на член 73, параграф 1 от AsylVfG. Този въпрос би могъл да се разгледа единствено на по-късен етап, когато следва да се определи дали съответното лице трябва да се изпрати обратно в страната си на произход.
- 41 Запитващата юрисдикция подчертава, че съгласно установените по време на въззивното производство факти, с които тя е обвързана, жалбоподателите в главното производство не могат да се позовават на последиците, произтичащи от предишни актове на преследване, като основание да не се завърнат в Ирак. Оттук тя стига до извода, че пред нея не може да се прави позоваване на „убедителни[те] причини“, произтичащи от предишно преследване съгласно член 73, параграф 1, трето изречение от AsylVfG, както и съгласно член 1, раздел С, параграф 5, второ изречение от Женевската конвенция.
- 42 Тя отбелязва обаче, че отмяната на статута на бежанец не води непременно до загуба на правото на пребиваване в Германия.

43 При тези обстоятелства Bundesverwaltungsgericht решава да спре производството по делото и да постави на Съда следните преюдициални въпроси по всяко от главните производства:

- „1) Трябва ли член 11, параграф 1, буква д) от Директивата [...] да се тълкува в смисъл, че независимо от член 1, раздел С, параграф 5, второ изречение от [Женевската] конвенция лицето губи своя статут на бежанец, след като престанат да съществуват обстоятелствата, които обосновават неговите опасения от преследване по смисъла на член 2, буква в) от тази директива, в резултат от които е признато за бежанец, като едновременно с това то няма други мотиви да се опасява от преследване по смисъла на същия член 2, буква в)?

- 2) При отрицателен отговор на първия въпрос налага ли загубата на статута на бежанец в приложение на член 11, параграф 1, буква д) от Директивата [...] освен това в страната, на която бежанецът е гражданин:
 - а) да съществува субект на закрила по смисъла на член 7, параграф 1 от Директивата и достатъчно ли е в това отношение закрилата да се предоставя единствено посредством международни сили;

 - б) за бежанеца да няма никаква опасност от тежко посегателство по смисъла на член 15 от Директивата, която да доведе до предоставяне на субсидиарна закрила по силата на член 18 от същата директива, и/или

 - в) положението да е стабилно от гледна точка на сигурността и условията за живот изобщо да гарантират жизнения минимум?

3) В случай че обстоятелствата, в резултат от които на съответното лице е признат статут на бежанец, са престанали да съществуват, трябва ли новите и различни обстоятелства, обосноваващи опасението от преследване:

а) да се преценяват с оглед на критерия за достоверност, който се прилага още при признаването на статут на бежанец, или с оглед на друг критерий;

б) да се преценяват, като се вземе под внимание облекчаването на доказателствената тежест, произтичащо от член 4, параграф 4 от Директивата [...]?”

⁴⁴ С Определение на председателя на Съда от 25 юни 2008 г. дела C-175/08—C-179/08 са съединени за целите на писмената и устната фаза на производството и на съдебното решение. С Определение на председателя на Съда от 4 август 2008 г. дело C-177/08 впоследствие е отделено от посочените дела и заличено от регистъра на Съда.

Относно компетентността на Съда

⁴⁵ В рамките на главните производства жалбоподателите подават своите молби за международна закрила преди влизането в сила на Директивата, а именно преди 20 октомври 2004 г.

⁴⁶ В случай, когато бежанец е престанал да се ползва от своя статут по силата на член 11 от Директивата, член 14, параграф 1 от нея предвижда отнемането на посочения статут единствено ако молбата за международна закрила е подадена след влизането в сила на Директивата.

- 47 Следователно молбите за международна закрила, по повод на които са отправени въпросите на запитващата юрисдикция, не попадат под действието на Директивата *rationæ temporis*.
- 48 Следва обаче да се напомни, че доколкото въпросите, поставени от националните юрисдикции, се отнасят до тълкуването на разпоредба от общностното право, Съдът по правило е длъжен да се произнесе. Всъщност нито от текста на членове 68 ЕО и 234 ЕО, нито от целта на въведеното с последната разпоредба производство следва, че волята на създателите на Договора за ЕО е била да се изключат от компетентността на Съда преюдициалните запитвания относно директива в особения случай, когато националното право на държава членка препраща към съдържанието на разпоредбите ѝ, за да определи правилата, приложими към чисто вътрешни положения за тази държава. В такъв случай е налице сигурен общностен интерес, за да се избегнат бъдещи различия в тълкуването, да се даде на разпоредбите, заимствани от общностното право, еднакво тълкуване независимо от изискванията за прилагането им (вж. Решение от 16 март 2006 г. по дело *Poseidon Chartering*, C-3/04, *Recueil*, стр. I-2505, точки 15 и 16, както и цитираната съдебна практика).
- 49 По настоящото дело запитващата юрисдикция подчертава, че Законът за транспониране на директивите в областта на правото на пребиваване и на правото на убежище, влязъл в сила на 28 август 2007 г., от който произтича новата редакция на член 73, параграф 1 от *AsylVfG*, транспонира членове 11 и 14 от Директивата, без да ограничава във времето приложимостта им, поради което посочените национални разпоредби намират приложение и за молбите за международна закрила, подадени преди влизането в сила на Директивата.

50 При това положение на поставените въпроси следва да бъде даден отговор.

По преюдициалните въпроси

Предварителни бележки

- 51 Директивата е приета на основание по-специално на член 63, първа алинея, точка 1, буква в) ЕО, който натоварва Съвета на Европейския съюз да приеме мерки относно убежището в съответствие с Женевската конвенция и съответните други договори в областта на минималните стандарти относно определянето на граждани на трети страни като бежанци.
- 52 От съображения 3, 16 и 17 от Директивата е видно, че Женевската конвенция представлява крайъгълен камък на международноправния режим за закрила на бежанците и разпоредбите на Директивата относно условията за предоставяне и съдържанието на статута на бежанец са приети с оглед подпомагането на компетентните органи на държавите членки в прилагането на тази конвенция въз основа на общи критерии и понятия.
- 53 При това положение разпоредбите на Директивата трябва да се тълкуват в светлината на нейната обща структура и предназначение при зачитане на Женевската конвенция и съответните други договори съгласно член 63, първа алинея, точка 1 ЕО.

- 54 Както произтича от съображение 10 от Директивата, тълкуването трябва да зачита основните права, както и принципите, признати по-конкретно в Хартата.

По първия въпрос

- 55 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 11, параграф 1, буква д) от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че лицето губи статута си на бежанец, когато обстоятелствата, които обосновават неговите опасения от преследване поради някой от мотивите по член 2, буква в) от Директивата, в резултат от които е признато за бежанец, престанат да съществуват и то няма други мотиви да се опасява от „преследване“ по смисъла на член 2, буква в) от Директивата.
- 56 В това отношение следва да се напомни, че съгласно член 2, буква в) от Директивата бежанецът по-специално е гражданин на трета страна, който се намира извън страната, на която е гражданин, „поради основателните си опасения от преследване“ по причина на своята раса, вероизповедание, националност, политическите си възгледи или принадлежността си към определена социална група, и който не може или „поради тези опасения“ не желае да се обърне за „закрила“ към тази страна.
- 57 В този смисъл поради съществуващи в страната на произход на съответния гражданин обстоятелства той трябва да е изправен пред основателни опасения от преследване, насочено лично срещу него, най-малко поради един от петте мотива, изброени в Директивата и Женевската конвенция.

- 58 Всъщност тези обстоятелства показват, че третата страна не закриля своя гражданин срещу актове на преследване.
- 59 Обстоятелствата са причина за невъзможността или обоснования отказ на заинтересуваното лице да се обърне за „закрила“ към своята страна на произход по смисъла на член 2, буква в) от Директивата, в смисъла на способността на тази страна да предотврати или да санкционира актовете на преследване.
- 60 Следователно тези обстоятелства са определящи при предоставянето на статут на бежанец.
- 61 По силата на член 4, параграф 1 от Директивата фактите и обстоятелствата за целите на така предоставяния статут се оценяват в сътрудничество с молителя.
- 62 В съответствие с член 13 от Директивата държавата членка предоставя статут на бежанец на молителя, ако отговаря на условията, предвидени по-специално в членове 9 и 10 от нея.
- 63 Член 9 от Директивата определя елементите, които позволяват актовете да се считат за преследване. В това отношение член 9, параграф 1 уточнява, че съответните деяния трябва да бъдат „достатъчно сериозни“ по своето естество или по повторения си характер, за да представляват „тежко нарушение на основните права на човека“, или да представляват съвкупност от различни мерки, която да бъде „достатъчно тежка“, за да засегне индивида по начин, сравним с „тежко нарушение на основните права на човека“.

- 64 Член 9, параграф 3 от Директивата добавя, че между мотивите за преследване, посочени в член 10 от Директивата, и актовете на преследване трябва да има връзка.
- 65 Член 11, параграф 1, буква д) от Директивата, както и член 1, раздел С, параграф 5 от Женевската конвенция, предвиждат загубата на качеството на бежанец, когато обстоятелствата, в резултат от които то е било признато, са престанали да съществуват или, казано с други думи, когато условията за предоставяне на статут на бежанец вече не са налице.
- 66 Като постановява, че след като посочените обстоятелства „са престанали да съществуват“, гражданинът „не може повече да продължи да отказва получаването на закрила от страната, чието гражданство има“, чрез самия си текст посочената разпоредба установява причинно-следствена връзка между промяната в обстоятелствата и невъзможността заинтересуваното лице да поддържа отказа си, а следователно и да запази своя статут на бежанец, тъй като първоначалните му опасения от преследване вече не са обосновани.
- 67 Тъй като текстът постановява, че гражданинът „не може повече да продължи да отказва“ получаването на закрила от своята страна на произход, той налага еднаквост на въпросната „закрила“ с тази, която до момента е липсвала, а именно закрилата срещу актовете на преследване, предвидени в Директивата.
- 68 По този начин, тъй като обстоятелствата показват неспособността или, обратно, възможността страната на произход да осигури закрила срещу актовете на преследване, те се оказват решаващ елемент в преценката, водеща до предоставянето или, съответно, до евентуалното прекратяване на статута на бежанец.

- 69 В резултат от това статутът на бежанец се прекратява, след като съответният гражданин вече не е изложен в страната си на произход на обстоятелства, показващи неспособността ѝ да му осигури закрила срещу актове на преследване, извършвани лично спрямо него поради един от петте мотива, изброени в член 2, буква в) от Директивата. В този смисъл прекратяването налага промяната в обстоятелствата да е отстранила причините, довели до признаването на статут на бежанец.
- 70 За да стигнат до извода, че опасенията на бежанеца от преследване вече са неоснователни, в светлината на член 7, параграф 2 от Директивата компетентните органи трябва да проверят с оглед на личното му положение, че субектът/субектите на закрила в третата разглеждана страна е взел/са взели разумни мерки, за да попречи/попречат на преследването, и в този смисъл, че разполага/разполагат по-специално с ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на деянията, представляващи преследване, и че в случай на прекратяване на статута на бежанец заинтересуваният гражданин ще има достъп до тази закрила.
- 71 В рамките на тази проверка компетентните органи следва да преценят по-специално условията на функциониране на институциите, административните органи и силите за сигурност, от една страна, а от друга, на всички групи или образувания в третата страна, които в случай на завръщане в нея чрез своите действия или бездействия биха могли да са в основата на актове на преследване, извършени лично спрямо ползващия се от статута на бежанец. В съответствие с член 4, параграф 3 от Директивата, който се отнася до оценяването на фактите и обстоятелствата, посочените органи могат да вземат под внимание включително законите и подзаконовите актове на страната на произход, както и начина на тяхното прилагане, а също и в каква степен се осигурява зачитането на основните права на човека в тази страна.

- 72 Освен това член 11, параграф 2 от Директивата предвижда, че промяната в обстоятелствата, установена от компетентните органи, трябва да бъде „достатъчно значителна, а не с временен характер“, за да може опасението на бежанеца от преследване повече да не бъде разглеждано като основателно.
- 73 Промяната в обстоятелствата е достатъчно „значителна, а не с временен характер“ по смисъла на член 11, параграф 2 от Директивата, когато може да се счита, че факторите, на които се основават опасенията на бежанеца от преследване, са трайно премахнати. В този смисъл преценката на значителността и липсата на временен характер на промяната в обстоятелствата налага липсата на основателни опасения от излагане на актове на преследване, представляващи тежки нарушения на основните права на човека по смисъла на член 9, параграф 1 от Директивата.
- 74 Следва да се уточни, че субектът/субектите на закрила, относно който/които се прави преценка действително ли е налице промяна в обстоятелствата в страната на произход, в съответствие с член 7, параграф 1 от Директивата са или самата държава, или партии, или организации, включително и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия.
- 75 Във връзка с последното следва да се приеме, че член 7, параграф 1 от Директивата допуска възможността закрила да се осигурява от международни организации, включително посредством присъствието на международно формиране на територията на третата страна.

76 С оглед на всички изложени по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 11, параграф 1, буква д) от Директивата трябва да се тълкува в смисъл, че:

- предвид промяна в обстоятелствата, която е значителна, а не с временен характер, настъпила в съответната трета страна, лицето губи статута си на бежанец, когато обстоятелствата, които обосновават неговите опасения от преследване поради някой от мотивите по член 2, буква в) от Директивата, в резултат от които е признато за бежанец, са престанали да съществуват и то няма други основания да се опасява от „преследване“ по смисъла на член 2, буква в) от Директивата,

- за целите на преценката относно промяната в обстоятелствата компетентните органи на държавата членка трябва да проверят с оглед на личното положение на бежанеца, че субектът/субектите на закрила по член 7, параграф 1 от Директивата е взел/са взели разумни мерки, за да попречи/попречат на преследването, и в този смисъл, че разполага/разполагат по-специално с ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на актовете, представляващи преследване, и че в случай на прекратяване на статута на бежанец заинтересуваният гражданин ще има достъп до тази закрила,

- субектите на закрила по член 7, параграф 1, буква б) от Директивата могат да включват международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, включително посредством присъствието на международно формиране в посочената територия.

По втория въпрос

- 77 Предвид отговора на първия въпрос, както и предвид уточненията, направени в точки 74 и 75 от настоящото решение, не е необходимо да се отговаря на втория въпрос.
- 78 Все пак, що се отнася до буква б) от посочения втори въпрос, е важно да се подчертае, че при всички положения в рамките на понятието за „международна закрила“ Директивата урежда два отделни режима на закрила, а именно, от една страна, статута на бежанец, а от друга — статута на субсидиарна закрила, като член 2, буква д) от нея гласи, че субсидиарна закрила може да търси лицето, „което не отговаря на условията за бежанец“.
- 79 При това положение прекратяването на първия режим не може да зависи от установяването, че условията за прилагане на втория не са налице, тъй като в противен случай би се стигнало до нарушение на съответното приложно поле на двата режима на закрила.
- 80 В системата на Директивата евентуалното прекратяване на статута на бежанец настъпва, без да засяга правото на съответното лице да поиска предоставяне на статута на субсидиарна закрила, когато са налице всички необходими елементи по член 4 от Директивата, за да се установи, че са изпълнени условията, обосноваващи подобна закрила, закрепени в член 15 от нея.

По третия въпрос

Предварителни бележки

- 81 Третият въпрос се отнася до положението, в което поначало вече е установено, че обстоятелствата, поради които е предоставен статут на бежанец, са престанали да съществуват.
- 82 Този въпрос е свързан с условията, при които, преди да установят прекратяването на този статут, компетентните органи при нужда проверяват впоследствие дали съществуват други обстоятелства, обосноваващи възможността заинтересуваното лице да има основателни опасения от преследване.
- 83 Следователно посочената проверка изисква преценка, аналогична на провежданата при разглеждане на първоначална молба за предоставяне на статут на бежанец.

По третия въпрос, буква а)

- 84 С буква а) от третия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали в случай че обстоятелствата, в резултат от които на съответното лице е предоставен статут на бежанец, са престанали да съществуват и компетентните органи на държавата членка проверят, че не съществуват други обстоятелства, обосноваващи опасението на съответното лице от преследване или поради същия като първоначално разглеждания мотив, или поради някой от другите мотиви по член 2, буква в) от Директивата, критерият за вероятност, който служи за преценката на риска, произтичащ от тези други обстоятелства, е същият като критерия, който се прилага при предоставяне на статут на бежанец.

85 В това отношение следва да се напомни, че:

— този критерий за вероятност се прилага при преценката, която се има предвид в член 4, параграф 1 и в член 14, параграф 2 от Директивата, а именно доколко има риск спрямо заинтересуваното лице действително да бъдат извършени актове на преследване при определена обстановка, установена в рамките на сътрудничеството между държавата членка и това лице,

— в съответствие с член 9, параграф 1 от Директивата разглежданите релевантни деяния трябва да са достатъчно сериозни.

86 Следва да се отбележи, че дори от гледна точка на самото съществуване на деянията трудностите, свързани най-напред със събирането на релевантните елементи за целите на преценката на обстоятелствата, могат да се окажат твърде различни в зависимост от случая.

87 В това отношение лице, което се позовава на други обстоятелства, за да обоснове опасение от преследване, след като в продължение на няколко години е пребивавало като бежанец извън страната си на произход, обикновено няма същите възможности да оцени опасността, на която би се изложило в тази страна в сравнение с молител, който наскоро е напуснал страната си на произход.

88 За сметка на това строгостта на изискванията, които на следващо място трябва да направляват преценката на събраните елементи, остава непроменена както на етапа на разглеждане на молбата за предоставянето на статут на бежанец, така и на етапа, в който се разглежда въпросът за запазването на този статут, когато се преценяват други обстоятелства, които са могли да породят основателно опасение от актове на преследване, след като е било установено, че обстоятелствата, довели до предоставянето на този статут, са престанали да съществуват.

- 89 Всъщност на тези два етапа на разглеждане се преценява един и същ въпрос — дали установените обстоятелства представляват или не заплаха, поради която съответното лице може с основание да се опасява с оглед на личното си положение, че действително спрямо него ще бъдат извършени актове на преследване.
- 90 Преценката дали опасността е голяма във всички случаи трябва да се прави бдително и предпазливо, тъй като става въпрос за физическия интегритет на човека и индивидуалните свободи, които са основни ценности на ЕС.
- 91 Следователно на третия въпрос, буква а) следва да се отговори, че когато обстоятелствата, в резултат от които на съответното лице е признат статут на бежанец, са престанали да съществуват и компетентните органи на държавата членка проверят, че не съществуват други обстоятелства, обосноваващи опасението на съответното лице от преследване или поради същия като първоначално разглеждания мотив, или поради някой от другите мотиви по член 2, буква в) от Директивата, критерият за вероятност, който служи за преценката на риска, произтичащ от тези други обстоятелства, е същият като критерия, който се прилага при предоставяне на статута на бежанец.

По третия въпрос, буква б)

- 92 С буква б) от третия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали, доколкото член 4, параграф 4 от Директивата дава указания относно значението от гледна точка на доказателствената сила на предходни актове или заплахи за преследване, той намира приложение, когато компетентните органи възнамеряват да отменят статута на бежанец по силата на член 11, параграф 1, буква д) от Директивата, и за да обоснове продължаващото си основателно опасение от преследване, заинтересуваното лице се позовава на обстоятелства, различни от тези, в резултат от които му е признато качество на бежанец.

- 93 В това отношение може да се приеме, че член 4, параграф 4 от Директивата следва да се прилага, когато компетентните органи трябва да преценят дали разглежданите от тях обстоятелства обосновават наличието на основателно опасение от преследване у молителя.
- 94 Това положение се наблюдава преди всичко и най-вече на етапа на разглеждане на първоначална молба за предоставяне на статут на бежанец, когато молителят се позовава на предходни актове или заплахи за преследване като указания за основателността на своето опасение, че въпросното преследване ще се повтори в случай на завръщане в страната на произход. Доказателствената сила, която член 4, параграф 4 от Директивата свързва с такива предходни актове или заплахи, се взема под внимание от компетентните органи при условието, произтичащо от член 9, параграф 3 от Директивата, че тези актове и заплахи имат връзка с мотива за преследване, на който се позовава търсещият закрила.
- 95 В хипотезата съгласно поставения въпрос преценката, която компетентните органи следва да направят относно съществуването на други обстоятелства освен тези, въз основа на които е предоставен статут на бежанец, както бе отбелязано в точка 83 от настоящото решение, е аналогична на преценката при разглеждане на първоначалната молба.
- 96 Следователно в тази хипотеза член 4, параграф 4 от Директивата може да намери приложение, когато предходни актове или заплахи за преследване съществуват и имат връзка с разглеждания на този етап мотив за преследване.
- 97 По-специално това може да е така, когато бежанецът се позовава на мотив за преследване, различен от приетия в момента на предоставяне на статута на бежанец, и:
- преди първоначалната си молба за международна закрила срещу него е имало актове или заплахи за преследване поради същия мотив, но тогава не се е позовал на тях,

— срещу него е имало актове или заплахи за преследване поради посочения мотив след отпътуването му от страната на произход и посочените актове или заплахи се коренят в този мотив.

98 За сметка на това, в случай че бежанецът, като се позовава на същия мотив за преследване като приетия в момента на предоставяне на статута на бежанец, възрази на компетентните органи, че прекратяването на фактите, довели до предоставения му статут, е било последвано от настъпването на други факти, пораждащи опасение от преследвания поради същия мотив, преценката, която следва да се направи, обикновено не попада под действието на член 4, параграф 4 от Директивата, а на член 11, параграф 2 от нея.

99 Въсщност в рамките на последната разпоредба компетентните органи трябва да преценят дали твърдяната промяна в обстоятелствата, изразяваща се например в преустановяване на съществуването на някой субект на преследване, последвано от появата на друг такъв субект, е достатъчно значителна, за да може опасението на бежанеца от преследване повече да не бъде разглеждано като основателно.

100 Ето защо на третия въпрос, буква б) следва да се отговори, че:

— доколкото член 4, параграф 4 от Директивата дава указания относно значението от гледна точка на доказателствената сила на предходни актове или заплахи за преследване, той може да намери приложение, когато компетентните органи възнамеряват да отменят статута на бежанец по силата на член 11, параграф 1, буква д) от Директивата, и за да обоснове продължаващото си основателно опасение от преследване, заинтересуваното лице се позовава на обстоятелства, различни от тези, в резултат от които му е признато качество на бежанец,

- обикновено това все пак може да е така единствено когато мотивът за преследване е различен от приетия в момента на предоставяне на статут на бежанец и когато съществуват предходни актове или заплахи за преследване, които имат връзка с разглеждания на този етап мотив за преследване.

По съдебните разноси

- ¹⁰¹ С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

- 1) Член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29 април 2004 година относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила, трябва да се тълкува в смисъл, че:

- предвид промяна в обстоятелствата, която е значителна, а не с временен характер, настъпила в съответната трета страна, лицето губи статута си на бежанец, когато обстоятелствата, които

обосновават неговите опасения от преследване поради някой от мотивите по член 2, буква в) от Директива 2004/83, в резултат от които е признато за бежанец, са престанали да съществуват и то няма други основания да се опасява от „преследване“ по смисъла на член 2, буква в) от Директива 2004/83,

- за целите на преценката относно промяната в обстоятелствата компетентните органи на държавата членка трябва да проверят с оглед на личното положение на бежанеца, че субектът/субектите на закрила по член 7, параграф 1 от Директива 2004/83 е взел/са взели разумни мерки, за да попречи/попречат на преследването, и в този смисъл, че разполага/разполагат по-специално с ефективна съдебна система, позволяваща разкриването, преследването и наказването на актовете, представляващи преследване, и че в случай на прекратяване на статута на бежанец заинтересуваният гражданин ще има достъп до тази закрила,

- субектите на закрила по член 7, параграф 1, буква б) от Директива 2004/83 могат да включват и международни организации, които контролират държавата или значителна част от нейната територия, включително посредством присъствието на международно формиране в посочената територия.

2) Когато обстоятелствата, в резултат от които на съответното лице е предоставен статут на бежанец, са престанали да съществуват и компетентните органи на държавата членка проверят, че не съществуват други обстоятелства, обосноваващи опасението на съответното лице от преследване или поради същия като първоначално разглеждания

мотив, или поради някой от другите мотиви по член 2, буква в) от Директива 2004/83, критерият за вероятност, който служи за преценката на риска, произтичащ от тези други обстоятелства, е същият като критерия, който се прилага при предоставяне на статута на бежанец.

- 3) Доколкото член 4, параграф 4 от Директива 2004/83 дава указания относно значението от гледна точка на доказателствената сила на предходни актове или заплахи за преследване, той може да намери приложение, когато компетентните органи възнамеряват да отменят статута на бежанец по силата на член 11, параграф 1, буква д) от Директива 2004/83, и за да обоснове продължаващото си основателно опасение от преследване, заинтересуваното лице се позовава на обстоятелства, различни от тези, в резултат от които е признато за бежанец. Обикновено това може обаче да е така единствено когато мотивът за преследване е различен от приетия в момента на предоставяне на статут на бежанец и когато съществуват предходни актове или заплахи за преследване, които имат връзка с разглеждания на този етап мотив за преследване.**

Подписи